

فصل دوم: قانون، قانون

درس سوم: چرا ما به مقررات و قوانین نیاز داریم؟

همانطور که در فصل پیش گفته شد، ما انسان‌ها از ابتدای تولد حقوقی داریم. با این حال هیچ یک از ما در استفاده از حقوق خود آزادی مطلق نداریم؛ بلکه تا آن جا می‌توانیم حقوق خود را اعمال کنیم که مغایر^۱ قانون نباشد. برای مثال نمی‌توانیم در استفاده از حقوق خود قوانین الهی را نادیده بگیریم یا به دیگران خسارت وارد کنیم.

قوانین و مقررات به دو دلیل به وجود آمده‌اند:

۱- حفظ حقوق افراد

۲- برقراری نظم و امنیت

واضح است که برقراری نظم امنیت هم به نوعی حفظ حقوق افراد است.

درس چهارم: قانونگذاری

مقررات چند دسته‌اند:

۱- اوامر اخلاقی و مذهبی.

۲- توافقات، رسوم یا عادات گروه‌های اجتماعی.

۳- مصوبات نهادهای دارای صلاحیت مانند مجلس که قانون نامیده می‌شوند.

همه‌ی افراد در برابر قانون مساوی‌اند.

مهمترین قانون هر کشور قانون اساسی آن کشور است. قانون اساسی، مادر قوانین دیگر است و سایر قوانین در چارچوب آن تصویب می‌شوند. در قانون اساسی هر کشور مهم‌ترین حقوق ملت و همچنین روابط و وظایف حکومت و مردم، معین شده است. پس از پیروزی انقلاب، **مجلس خبرگان**^۲ برای نوشتن قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تشکیل شد. در این مجلس، خبرگانی که از سوی مردم انتخاب شده بودند، بر اساس

^۱ سازگار نبودن با قانون

^۲ جمع خبره، به افرادی که شایستگی‌ها و مهارت‌های لازم برای انجام یک کار را داشته باشند خبره می‌گویند.

اهداف انقلاب قانون اساسی را نوشتند و تصویب کردند. سپس قانون اساسی در روزهای ۱۱ و ۱۲ آذرماه ۱۳۵۸ به همه‌پرسی^۳ گذاشته شد و مردم به آن رأی مثبت یا آری دادند. قانون اساسی ایران ۱۷۷ اصل دارد. قوه مقننه تهیه و تصویب قوانین عادی کشور در چارچوب قانون اساسی را برعهده دارد. این قوه از دو بخش تشکیل شده است:

- **مجلس شورای اسلامی:** نمایندگان مردم هستند که **قوانین عادی** را تهیه و تصویب می‌کنند. آن‌ها برای یک دوره چهارساله از سوی مردم مناطق مختلف کشور انتخاب می‌شوند. نمایندگان پس از انتخاب به **قرآن کریم** ادای سوگند^۴ می‌کنند و از بین خود فردی را به عنوان رییس مجلس انتخاب می‌کنند.
- نکته:** نمایندگان خود رییس مجلس را انتخاب می‌کنند. رییس مجلس توسط مردم انتخاب نمی‌شود.
- **شورای نگهبان:** این شورا مرکب از ۱۲ نفر است. شش نفر فقیه^۵ که از سوی رهبر جمهوری اسلامی ایران انتخاب می‌شوند و شش نفر حقوقدان که از طرف قوه قضائیه به مجلس معرفی می‌شوند. این حقوقدانان در صورت کسب آراء مورد نیاز در مجلس عضو شورای نگهبان خواهند شد.

شورای نگهبان دو وظیفه مهم دارد:

۱- این شورا همه‌ی قوانینی که مجلس تصویب می‌کند را با قانون اساسی و احکام دین اسلام تطبیق می‌دهد. اگر قوانین تصویب‌شده با **قانون اساسی** یا **احکام دین اسلام** مغایرت داشته باشد، آن‌ها را برای اصلاح به مجلس برمی‌گرداند.

۲- این شورا بر انتخاباتی که در کشور برگزار می‌شود نظارت دارد و پس از بررسی و تأیید صلاحیت نامزدهای انتخابات به آن‌ها اجازه انتخاب شدن می‌دهد.

نکته: این بدان معنی نیست که تنها نظارت شورای نگهبان بر انتخابات، تأیید صلاحیت نامزدهای انتخابات است؛ یکی از کارهایی که در راستای صیانت از آراء صورت می‌پذیرد، تأیید صلاحیت است و گرنه شورای نگهبان بر صحت و تطابق فرایند انتخابات با قانون اساسی هم نظارت دارد.

^۳ فراندوم (همان همه‌پرسی است)، رأی‌گیری از همه مردم برای رد یا قبول یک موضوع

پس انتخابات مجلس همه‌پرسی نیست چون مردم نماینده انتخاب می‌کنند و مستقیماً به تصمیمی رأی نمی‌دهند.

^۴ رییس جمهور یا نمایندگان مجلس پیش از آغاز کار به قرآن کریم قسم یاد می‌کنند که وظایفی را که برعهده دارند به خوبی انجام دهند. به این کار ادای سوگند می‌گویند.

^۵ کسی که احکام دینی را از منابع اسلامی مانند قرآن و حدیث به دست می‌آورد.